

Arbetspolitiska utskottets betänkande 9/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om temporärt skatte- stöd för hushållsarbete

Inledning

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 maj 1997 proposition 85/1997 rd till arbetspolitiska utskottet för beredning. I detta sammanhang har utskottet också behandlat Aapo Saaris /cent m.fl. lagmotion 16/1997 rd med förslag till lag om ändring av inkomstskattelagen, som remitterades till statsutskottet den 14 mars 1997 och som riksdagen genom ett beslut den 4 juni 1997 förde över till arbetspolitiska utskottet.

Arbetspolitiska utskottet har fått utlåtanden från grundlagsutskottet (GrUU 19/1997 rd) och från statsutskottet (StaUU 14/1997 rd). Utlåtandena ingår som bilagor till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört ministern Arja Alho och konsultative tjänstemannen Erkki Laanterä vid finansministeriet, regeringsrådet Sakari Arkio vid handels- och industriministeriet, konsultativa tjänstemannen Raila Kangasperko och äldre regeringssekreteraren Päivi Kerminen vid arbetsministeriet, specialforskaren Tero Kuitunen vid Konkurrensverket, projektchefen Matti Luukinen och näringsdirektören Riitta Varpe från Tammerfors stad, juris kandidaten Päivi Kaari vid Skattebetalarnas Centralförbund, ansvarige juristen Kyösti Suokas vid Byggnadsförbundet, projektchefen Markku Niskanen vid projektet Paikallisen kumppanuuden Kajaanin malli, styrelseledamoten Erkki Kangas vid Sataosaajat, ombudsmannen Marja-Liisa Kunnas vid Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto, ombudsmannen Pirkko Karjalainen vid Centralförbundet för de gamlas väl, vice ordföranden Helena Raunio vid Hushållsarbetsgivarnas Förbund, programchefen Anna-Leena Välimäki vid Mannerheims Barnskyddsförbund och ordföranden för Yksityistoimialojen Insinöörit ry Pekka Laakso som representant för Rakennusalan elvytysryhmä.

Därtill har utskottet fått skriftliga utlåtanden från Akava, Servicearbetsgivarna, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC, Företagarna i Finland och från Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

Propositionen och lagmotionen

Propositionen

Regeringen föreslår en lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete. Med stöd av lagen skall ett hushållsavdrag från inkomstskatten till staten införas regionalt på försök. Avdraget gäller hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete som utförs i den skattskyldiges hem eller fritidsbostad. Avdraget kan också beviljas för underhålls- och ombyggnadsarbete i bostäder men inte för installations- eller underhållsarbeten på maskiner och anordningar i hemmet.

Hushållsavdrag beviljas enligt förslaget inte om den skattskyldige har fått något annat samhälleligt stöd för samma arbete, till exempel vårdpeng eller vårdtillägg för vård av barn, eller selsättningsstöd.

Hushållsavdraget skall göras från inkomstskatten till staten. Den skattskyldige får dra av de obligatoriska socialskyddsavgifterna för arbetsgivare från sin inkomstskatt.

Den skattskyldige får dessutom dra av 40 procent av ersättningen för arbete till ett företag som är infört i förskottsuppbörsregistret. Hushållsavdragets maximibelopp föreslås vara 5 000 mark om året. Avdraget är ungefär lika stort som det stöd som samtidigt ges ut till företag på försök. Bara den ena maken har rätt att göra avdrag.

Statsrådet beslutar särskilt om inom vilken region hushållsavdraget införs på försök.

Anhållan om hushållsavdrag skall göras i skattedeklarationen. Avdraget beviljas bara vid den slutliga beskattningen.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 1 oktober 1997. Den föreslås bli tillämpad vid beskattningen för åren 1997—1999. I år uppgår hushållsavdraget till högst 1 250 mark.

Lagmotionen

I lagmotionen föreslås att den skattskyldige från skatten skall få göra ett avdrag på 30 procent av de kostnader för arbete som han har i anknytning till tjänster för underhåll av hushållet och vård av en familjemedlem. Avdraget föreslås uppgå till högst 25 000 mark per hushåll och år, vilket innebär ett skattestöd på cirka 100 mark per arbetsdag. Av administrativa skäl föreslås den nedre gränsen vara 500 mark. Avdraget får i första hand göras från inkomstskatten till staten. Den del som inte dras av från statsskatten får i stället dras av vid kommunalbeskattningen.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 1997.

Utskottets ställningstaganden

Motivering

Av de orsaker som nämns i propositionens motivering och på grundval av erhållen utredning finner utskottet förslaget behövligt och ändamålsenligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget i propositionen, dock med följande anmärkningar och ändringsförslag.

2 §. *Regional tillämpning av lagen.* Enligt 1 mom. omfattar försöksområdet de kommuner som statsrådet utser.

Med hänvisning till utlåtandena från grundlagsutskottet och statsutskottet föreslår arbetspolitiska utskottet att paragrafens 1 mom. kompletteras med att lagen skall tillämpas i kommunerna i Södra Finlands, Uleåborgs och Lapplands län. På grund av ändringen införs också en lagteknisk justering i 2 mom. samt i 3 §.

5 §. *Kostnader på vilka avdraget baseras.* I 2 mom. föreslås att den skattskyldige skall få dra av 40 procent av en ersättning för arbete till en person som bedriven skattepliktig verksamhet och är upptagen i förskottsuppbördsregistret. Det betyder att avdragsrätten inte kommer att gälla allmännyttiga samfund som tillhandahåller normalt hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete, om

de inte bedriver näringsverksamhet eller annan verksamhet för att förvärva inkomster på det sätt som krävs för att de skall föras in i förskottsuppbördsregistret enligt 25 § lagen om förskottsuppbörd.

För att undanröja missförhållandet föreslår arbetspolitiska utskottet i överensstämmelse med utlåtandet från statsutskottet att avdragsrätten på 40 procent också skall gälla ersättning för normalt hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete som tillhandahålls av de allmännyttiga samfund som avses i inkomstskattelagen. Däremot får avdraget inte göras för ersättningar för arbete till allmännyttiga samfund, när det gäller underhålls- eller ombyggnadsarbeten i bostäder.

10 §. *Beviljande av hushållsavdrag.* Regeringen föreslår att hushållsavdraget inte skall beaktas vid förskottsinnehållning eller förskottsbetalning utan enbart i den slutliga beskattningen. Statsutskottet föreslår i sitt utlåtande en ändring, som går ut på att avdraget kan beaktas redan vid förskottsuppbörden som nedsättning av förskottsinnehållningen och vid förskottsbetalningen, om den skattskyldige under skatteåret har haft minst 2 000 mark i avdragsgilla hushållskostnader.

Arbetspolitiska utskottet föreslår att paragrafen ändras i överensstämmelse med förslaget från statsutskottet.

Med hänvisning till utlåtandet från statsutskottet *förutsätter* arbetspolitiska utskottet

att regeringen noga ger akt på försökets kostnads- och sysselsättningseffekter och utan dröjsmål vidtar lagstiftningsåtgärder, om utvecklingen avviker från de ursprungliga utgångspunkterna och åtgärder därför är av nöden.

Lagmotionen. Utskottet förordar propositionen i en ändrad version och därav följer att lagmotionen måste avböjas.

Förslag till beslut

På grundval av det ovan relaterade föreslår arbetspolitiska utskottet vördsamt

att lagförslaget godkänns i ändrad form (Utskottets ändringsförslag) och att lagmotion 16/1997 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

Lag**om temporärt skattestöd för hushållsarbete**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i RP)

2 §

Regional tillämpning av lagen

Denna lag tillämpas på en skattskyldig vars i 5 § lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) avsedda hemkommun vid utgången av det år som föregår skatteåret är en kommun i *Södra Finlands, Uleåborgs eller Lapplands län*.

Trots att den skattskyldiges i 7 § inkomstskattelagen (1535/1992) avsedda *makes hemkommun inte är en kommun som avses i 1 mom.* tillämpas denna lag även på maken.

3 §

Var avdragsberättigande arbete skall utföras

Arbete som berättigar till hushållsavdrag skall utföras i den skattskyldiges bostad eller fritidsbostad inom *en kommun* som avses i 2 § 1 mom.

4 §
(Som i RP)

Helsingfors den 13 juni 1997

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Reijo Lindroos /sd, vice ordföranden Armas Komi /cent, medlemmarna Tuula Haatainen /sd, Anne Huotari /vänst, Kari Kantalainen /saml, Kyösti Karjula /cent, Hannu Kempainen

5 §

Kostnader på vilka avdraget baseras

(1 mom. som i RP)

Den skattskyldige får även dra av 40 procent av en ersättning för arbete som har betalats till en i förskottsuppbörsregistret införd person som avses i 25 § lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) och som bedriver skattepliktig verksamhet. *Den skattskyldige får dessutom dra av 40 procent av en ersättning för normalt hushålls-, omsorgs- och vårdarbete som har betalats till ett allmännyttigt samfund som avses i inkomstskattelagen (1535/1992).*

6—9 §
(Som i RP)

10 §

Beviljande av hushållsavdrag

Hushållsavdrag beviljas i samband med att beskattningen verkställs. *Avdraget beaktas som nedsättning av förskottsinnehållningen och vid förskottsbetalningen, om den skattskyldiges till hushållsavdrag berättigande kostnader uppgår till minst 2 000 mark.*

11 och 12 §
(Som i RP)

/cent, Anne Knaapi /saml, Heikki Rinne /sd och Raimo Tiilikainen /sv samt suppleanterna Johannes Koskinen /sd, Paavo Nikula /gröna, Taino Pehkonen /fkf och Eila Rimmi /vänst.

Reservation

Hushållen har hittills varit en i det närmaste outnyttjad resurs när det gäller sysselsättning trots att den av regeringen utlovade halveringen av arbetslösheten inte på långt när uppnåtts. Regeringen har bara ordnat vissa lokala försök som inte har lett till någon reell ändring i sysselsättningspraxis. Riksdagen har varit tvungen att rätta till den halvmesyr som regeringen presterat. Tyvärr fullbordas inte ändringen eftersom rätten till skatteavdrag för hushållsarbete inte tas i bruk i hela landet och avdraget inte är tillräckligt stort. Rätten till skatteavdrag bör inte stanna på experimentstadiet utan göras permanent.

Alltför försiktiga grepp genererar inte tillräckligt med nya reella arbetstillfällen och lyckas inte heller dra bort arbete från den ekonomiska gråzonen. Det gäller att äntligen ta reson och tro att det krävs frejdiga beslut för att få igång sysselsättning.

Genom att göra det lättare för hushållen att anställa folk går det att skapa nya arbetstillfällen och kringskära den ekonomiska gråzonen. Samtidigt kan många familjer avlastas i vardagens stress. En attraktiv skattesporre kan ge upp till 20 000—30 000 nya arbetstillfällen, en siffra som innebär en minskning i arbetslösheten med ungefär en procentenhet. Samtidigt innebär det att kostnaderna för arbetslösheten minskar avsevärt. Det alternativ som vi föreslår, ett ordentligt tilltaget skattestöd för hushållsarbete, ger enligt expertkalkyler ett kostnadsneutralt resultat med tanke på statsfinanserna.

De ändringar som regeringspartiernas riksdagsgrupper gjort räcker inte till. Förbättringen av hushållens möjligheter att erbjuda arbete bör enligt vår mening ske effektivt och på lika villkor. Kostnaderna för att erbjuda arbete bör fås ned med hjälp av rätten till skatteavdrag, en rätt som bör tillkomma alla hushåll i landet. Maximibeloppet för skatteavdraget bör höjas till 25 000 mark om året. Skatteavdraget, som utgör 30 pro-

cent av kostnaderna för det arbete hushållen låtit utföra, görs i första hand från inkomstskatten till staten och i andra hand i kommunalbeskattningen. Skatteinkomstbortfallet för kommunerna bör beaktas i kostnadsfördelningen mellan stat och kommuner.

Centern föreslog redan i en budgetmotion förra hösten att den modell som presenteras här skulle realiseras från årets början. Förslaget röstades ned men motionen upprepades den 7 mars 1997. Tyvärr har regeringspartierna ödslat tid på ”småplotter” och på inbördes smågräl och därför kan man inte ens nu räkna med en ordentlig reform.

Skatteavdraget är alltför litet för att generera långvariga anställningar i hushållen. För de arbetslösa innebär utskottets modell en hackig yrkeskarriär och en mängd korta anställningsförhållanden medan vår modell åter skulle ge dem stabilare och tryggare anställningsförhållanden.

Den avgränsning enligt länsindelningen som regeringsgrupperna föreslagit gör att medborgarna särbehandlas. Inkomstbeskattningen får inte differentieras enligt bostadsort. Skattegrunden bör vara densamma i hela landet.

Försök med hushållsarbete kan också göras med hjälp av det föreslagna stödssystemet. Enligt vårt förmenande är detta dock ett mindre effektivt och i praktiken ett mer problematiskt sätt. Det skall mycket till för att arbetslösa skall ställa upp egna företag. Stödmodellen är dessutom byråkratisk och kan lätt leda till snedvriden konkurrens mellan företagen. Ett exempel på de problem som kan uppstå till följd av denna modell är att sammanslutningar genom bolagisering kan avskilja de tjänster de erbjuder från annan verksamhet. Alltför invecklade modeller är ett hinder för nya arbetstillfällen.

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget godkänns med följande lydelse:

Lag

om (utesl.) skattestöd för hushållsarbete

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i betänkandet)

2 §

(Utesl.) Tillämpning av lagen

Denna lag tillämpas på en skattskyldig vars i 5 § lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) avsedda hemkommun vid utgången av det år som föregår skatteåret finns i Finland.
(2 mom. utesl.)

3 §

Var avdragsberättigande arbete skall utföras

Arbete som berättigar till hushållsavdrag skall utföras i den skattskyldiges bostad eller i Finland belägna fritidsbostad eller på tomten i anknytning till dem.

4 §
(Som i betänkandet)

5 §

Kostnader på vilka avdraget baseras

(1 mom. som i betänkandet)

Den skattskyldige får från inkomstskatten till staten dra av 30 procent av de till arbetet relaterade kostnader som den skattskyldige åsamkats för omsorgsarbete samt hushålls- och reparationsarbeten som denne låtit utföra i sitt hushåll. Den del av hushållsavdraget som inte dragits av från inkomstskatten till staten dras av från den skattskyldiges kommunalskatt.

6 §

Hushållsavdragets minimi- och maximibelopp och hur avdraget görs

Hushållsavdraget utgör minst 500 och högst 25 000 mark per hushåll om året. Avdraget görs sedan övriga avdrag från inkomstskatten till staten har gjorts.

7 §

Hushållsavdrag för makar

I fråga om makar beviljas hushållsavdraget den make vars inkomstskatt till staten efter avdragen från skatten är störst, om makarna inte har yrkat på annat. Till den del makens inkomstskatt eller kommunalskatt inte räcker till för avdraget, kan avdraget göras från den andra makens inkomstskatt eller kommunalskatt.

8—11 §

(Som i betänkandet)

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1997.
(Utesl.)

(2 mom. som i betänkandet)

Hushållsavdragets maximibelopp är 6 250 mark vid beskattningen för 1997.

Helsingfors den 13 juni 1997

Armas Komi /cent
Hannu Kempainen /cent

Kyösti Karjula /cent
Tauno Pehkonen /fkf

GRUNDLAGSUTSKOTTET

Bilaga 1

Utlåtande 19/1997 rd

Regeringens proposition 85, 90/1997 rd

Till Arbetspolitiska utskottet

Riksdagen remitterade den 26 maj 1997 regeringens proposition 85/1997 rd med förslag till lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete och regeringens proposition 90/1997 rd med förslag till lag om ett temporärt stödsystem för hushållsarbete till arbetspolitiska utskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall ge utlåtande i ärendet till arbetspolitiska utskottet.

Utskottet har hört konsultative tjänstemannen Erkki Laanterä vid finansministeriet, äldre regeringssekreteraren Päivi Kerminen vid arbetsministeriet, specialsakkunnige Matti Halen vid justitieministeriet, professorn Mikael Hidén, juris doktor Liisa Nieminen, biträdande professor Martin Scheinin och professorn Kaarlo Tuori.

Efter att ha behandlat ärendena från statsförfattningsrättslig synpunkt anför grundlagsutskottet vördsamt följande.

Regeringens propositioner

I proposition 85/1997 rd föreslås en lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete. Med stöd av lagen skall det inom en viss region på försök införas ett hushållsavdrag.

I proposition 90/1997 rd föreslås en lag om temporärt stödsystem för hushållsarbete. Med stöd av lagen blir det möjligt att genomföra ett regionalt försök med ett stöd för hushållsarbete.

Grunden för skatteavdraget eller stödet skall vara hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete som utförs i den skattskyldiges hem eller fritidsbostad. Skatteavdrag eller stöd kunde också beviljas för underhålls- och ombyggnadsarbete i bostäder. Statsrådet beslutar särskilt inom vilken region hushållsavdraget och stödet skall införas.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 oktober 1997 och skall tillämpas 1997—1999.

I de avsnitt av propositionernas motiveringar

där lagstiftningsordningen behandlas bedöms förslagen utifrån 5 § regeringsformen. I proposition 85/1997 rd konstateras att förslaget avviker från beskattningspraxis att skattelagstiftningen skall gälla samtliga medborgare oberoende av boningsort. I propositionen stannar regeringen dock för att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I proposition 90/1997 rd framhålls att lagförslaget inte innebär ett sådant ingrepp i den jämlikhet som tryggas i 5 § 1 mom. regeringsformen att lagförslaget borde behandlas i grundlagsordning. Regeringen anser det dock vara önskvärt att utlåtande av grundlagsutskottet inhämtas om vardera propositionen.

Utskottets ställningstaganden

Propositionerna innehåller förslag till två lagar som skall gälla under en kort tid och som innebär experiment med alternativa arrangemang för att stödja hushållsarbete. Det ena bygger på ett stöd av statsmedel till företag som utför hushållsarbete och det andra på ett särskilt hushållsavdrag från den statliga inkomstskatten för skattskyldiga som beställt hushållsarbete. Vardera systemet skall tillämpas bara i en del av landet och i kommuner som statsrådet utser till försökskommuner.

Lagförslagen har den effekten att invånarna i kommunerna inom lagens tillämpningsområde i försökssyfte får möjlighet till en årlig ekonomisk netto nytta om 5 000 mark, medan åter invånarna i kommunerna utanför de båda experimenten inte skulle ha motsvarande möjlighet. Båda lagförslagen måste på grund av att de är regionalt begränsade bedömas utgående från likställhetsprincipen i 5 § 1 mom. regeringsformen.

I lagstiftningspraxis hittills har man ställt sig på två olika sätt till sådana stadganden som gäller bara i en del av landet och har karaktär av försök. Det har bland annat stadgats om experiment med

en viss straffform i en del av landet i grundlagsordning utan att grundlagsutskottet medverkade (lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst 1105/1990 och lagen om försöksverksamhet med ungdomsstraff 1058/1996). Däremot har det i vanlig lagstiftningsordning stadgats om regionala försök inom social- och hälsovården (GrUU 3/1991 rd och 23/1994 rd; se också GrUU 5/1973 rd, 2/1987 rd och 12/1990 rd).

I sin tolkningspraxis har utskottet ofta understrukit att likställhetsprincipen inte kan föranleda strikta gränser för lagstiftarens prövning vid strävandena att få till stånd sådana regleringar som samhällsutvecklingen för tillfället kräver (GrUU 12/1990 rd och 3/1991 rd). Utskottets praxis tyder dessutom på att ett försök, som skall ge uppgifter och erfarenheter om vissa planerade reformers konsekvenser, åtminstone inom vissa gränser kan utgöra en sådan godtagbar motivering att det är möjligt att i regionalt hänseende pruta på den formella likställheten. Å andra sidan måste den i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna understrukna omständigheten beaktas att det skall stadgas genom lag om anlitande av dessa rättigheter. Detta i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna viktiga krav på bestämmelser i lag sträcker sig också till likställhetsprincipen. Ett motsvarande krav är med anledning av 61 § regeringsformen av betydelse också när det gäller lagförslaget i proposition 85/1997 rd.

Vad beträffar kravet på bestämmelser i lag är de föreliggande lagförslagen bristfälliga, eftersom tillämpningen av lagarna enbart skulle bygga på att statsrådet har utsett några kommuner till "experimentkommuner" och några områden till "experimentorter". Tillämpningsområdet för lagarna skulle sålunda inte bygga på bestämmelser i en lag. Utom denna på sätt och vis formella bristfällighet beträffande bestämmelser i en författning har lagförslagen den svagheten att valet

av experimentområden inte är bundet av några som helst kriterier.

Ett villkor för att lagförslagen skall kunna behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen föreskriver är att det i lagarna direkt anges i vilka kommuner och på vilka villkor försöket genomförs eller i andra hand, att statsrådets beslutsprocess i ärendet tillräckligt exakt knyts till kriterierna enligt lagen. I det förstnämnda fallet kunde en utgångspunkt för lagarna vara att de temporära arrangemangen på grunder som preciseras i lagen genomförs i experimentsyfte. I det senare fallet skall det dessutom bestämmas i lagen att valet av experimentkommuner bör utgå från några uttryckliga syftemål. Utskottet påpekar att det vid tolkningen av diskrimineringsförbuden i FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna kan vara av betydelse om ett regionalt begränsat experiment baserar sig på ett vägande samhälleligt behov.

Det konstitutionellt sett klaraste sättet att genomföra ett kortvarigt experiment genom en lag är att genom uttryckliga bestämmelser i lag utsträcka experimentet till hela landet på så sätt att försök med den ena modellen genomförs i vissa delar av landet och försök med den andra modellen i andra delar. Därmed elimineras den regionalt avgränsade effekt av reformen som statsförfattningsrättsligt är problematisk med tanke på likställhetsprincipen.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen föreskriver, om utskottets statsförfattningsrättsliga anmärkning blir beaktad på vederbörligt sätt.

Helsingfors den 11 juni 1997

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Ville Itälä /saml, vice ordföranden Johannes Koskinen /sd, medlemmarna Gunnar Jansson /sv, Anneli Jäätteenmäki /cent, Marjut Kaarihti /saml, Juha Korkea-aho /cent, Valto Koski

/sd, Heikki Koskinen /saml, Jorma Kukkonen /sd, Johannes Leppänen /cent, Paavo Nikula /gröna, Riitta Prusti /sd och Veijo Puhjo /vgr samt suppleenten Jouko Jääskeläinen /fkf.

STATSUTSKOTTET

Bilaga 2

Utlåtande 14/1997 rd

Regeringens proposition 85/1997 rd

*Till Arbetspolitiska utskottet***Inledning****Remiss**

Riksdagen remitterade den 26 maj 1997 proposition 85/1997 rd med förslag till lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete till arbetspolitiska utskottet för beredning och bestämde samtidigt att statsutskottet skall ge utlåtande om ärendet till arbetspolitiska utskottet.

Behandling i delegation

Ärendet har beretts av statsutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört konsultative tjänstemannen Erkki Laanterä vid finansministeriet, regeringsrådet Eija Koivuranta, specialforskaren Carin Lindqvist-Virtanen och specialforskaren Riitta Sääntti vid social- och hälsovårdsministeriet, överinspektören Riitta Roos vid Skattestyrelsen, verkställande direktören Teemu Lehtinen vid Skattebetalarnas Centralförbund, ansvarige juristen Kyösti Suokas vid Byggnadsförbundet, ordföranden Marketta Vuorinen vid Suomen Kotipalveluhenkilöt ry, teamchefen för social- och hälsovårdstjänster Airi Pilkama vid Finlands Röda Kors, programchefen Eeva Kuuskoski vid Mannerheims Barnskyddsförbund, ombudet Marja-Liisa Kunnas vid Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto, chefen för äldreomsorgen Viveca Hagmark vid Folkhälsan, direktören Kimmo Kemppainen vid Företagarna i Finland rf samt professorn Kari S. Tikka. Dessutom har Finlands Kommunförbund lämnat en skriftlig promemoria i ärendet.

Propositionen

När hushållen anställer en arbetstagare eller köper tjänster av ett företag beaktas utgifterna inte vid beskattningen. De är inte avdragsgilla eftersom de räknas som levnadskostnader.

Regeringen föreslår en lag om temporärt skattestöd för hushållsarbete. Med stöd av lagen skall ett hushållsavdrag som görs från inkomstskatten till staten införas regionalt på försök.

Hushållsavdrag beviljas enligt förslaget inte om den skattskyldige har fått något annat samhälleligt stöd för samma arbete, till exempel vårdpeng eller vårdtillägg för vård av barn, eller sysselsättningsstöd. Samtidigt med denna proposition avlämnade regeringen också en proposition (RP 90/1997 rd) som möjliggör ett regionalt försök med stöd till företag som tillhandahåller tjänster för hushållen.

Hushållsavdraget skall göras från inkomstskatten till staten. Den skattskyldige får dra av de obligatoriska socialskyddsavgifter för arbetsgivare från sin inkomstskatt. Den skattskyldige får dessutom dra av 40 procent av arbetsersättningen till en företagare som är införd i forskottsuppbörsregistret. Hushållsavdragets maximibelopp föreslås vara 5 000 mark om året. Bara den ena maken har rätt att göra avdrag.

Statsrådet beslutar särskilt om inom vilken region hushållsavdraget införs på försök.

Avdraget beviljas bara i den slutliga beskattningen och den skattskyldige måste anhålla om avdraget i sin skattedeclaration.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft den 1 oktober 1997 och tillämpas sista gången vid beskattningen för 1999. I år är hushållsavdraget enligt propositionen högst 1 250 mark.

Utskottets ställningstaganden**Motivering**

Av de orsaker som nämns i propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet lagförslaget behövligt och tillstyrker det med följande ändringar när det gäller tillämpningsområdet.

Statsutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande 19/1997 rd om ärendet och har i sin egen behandling utgått från att grundlagsutskot-

tets anmärkning beaktas på behörigt sätt. Utskottet ser heller inga principiella skatterättsliga problem om lagen klart slår fast ett regionalt försöksområde och anger att skatteavdraget gäller bara en viss del av landet och försöket med direkt stöd en annan del av landet.

Enligt lagförslaget omfattar försöksområdet de kommuner som statsrådet utser. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår statsutskottet att 2 § skall precisera tillämpningsområdet i detalj. Utskottet föreslår att lagen tillämpas på kommunerna i Södra Finlands, Uleåborgs och Lapplands län.

I 5 § 1 mom. preciseras vilka kostnader som omfattas av avdragsrätten. I 2 mom. stadgas att den skattskyldige får dra av 40 procent av en ersättning för arbete till en person som bedriver skattepliktig verksamhet och är upptagen i förskottsuppbördsregistret. Det betyder att avdragsrätten inte gäller allmännyttiga samfund som tillhandahåller normalt hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete, om de inte bedriver näringsverksamhet eller annan verksamhet för att förvärva inkomster på det sätt som krävs för att de skall tas in i förskottsuppbördsregistret enligt 25 § lagen om förskottsuppbörd. För att undanröja missförhållandet föreslår utskottet att avdragsrätten på 40 procent också skall gälla ersättning för normalt hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete som tillhandahålls av de allmännyttiga samfund som avses i inkomstskattelagen. Däremot får avdrag inte göras för ersättningar för arbete till allmännyttiga samfund när det gäller underhålls- eller ombyggnadsarbeten i bostäder.

Regeringen föreslår att hushållsavdraget inte skall beaktas vid förskottsinnehållning eller förskottsbetalning utan enbart i den slutliga beskattningen. Regeringen motiverar detta enbart med administrativa omständigheter utan att gå in på detaljerna. För att avdraget skall vara effektivare föreslår utskottet en ändring i 10 §, som går ut på att avdraget kan beaktas redan vid förskottsuppbörden som nedsättning av förskottsinnehållningen och vid förskottsbetalningen, om den skattskyldige under skatteåret har haft minst 2 000 mark i avdragsgilla hushållskostnader.

Utskottets förslag att utsträcka försöket till hela landet grundar sig på utlåtandet från grundlagsutskottet och en utredning till utskottet, där det sägs att den nu föreslagna ändringens effekt är kostnadsneutral för den offentliga ekonomin.

På grundval av det ovan relaterade förutsätter utskottet

att regeringen noga ger akt på försökets kostnads- och sysselsättningseffekter och utan dröjsmål vidtar lagstiftningsåtgärder, om utvecklingen avviker från de ursprungliga utgångspunkterna och åtgärder därför är av nöden.

Förslag till beslut

Utskottet anför värdsamt

att arbetspolitiska utskottet bör beakta det som sägs ovan när frågan behandlas och

att lagförslaget följaktligen bör godkännas med följande lydelse:

Lag

om temporärt skattestöd för hushållsarbete

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Arbete som berättigar till avdrag

(Som i RP)

2 §

Regional tillämpning av lagen

Denna lag tillämpas på en skattskyldig vars i 5 § lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) avsedda hemkommun vid utgången av det år som

föregår skatteåret är en kommun i Södra Finlands, Uleåborgs eller Lapplands län.

Trots att den skattskyldiges i 7 § inkomstskattelagen (1535/1992) avsedda makes hemkommun inte är en kommun som avses i 1 mom. tillämpas denna lag även på maken.

3 §

Var avdragsberättigande arbete skall utföras

Arbete som berättigar till hushållsavdrag skall utföras i den skattskyldiges bostad eller fri-

tidsbostad inom en kommun som avses i 2 § 1 mom.

4 §

Hur olika stöd inverkar på avdraget

(Som i RP)

5 §

Kostnader på vilka avdraget baseras

(1 mom. som i RP)

Den skattskyldige får även dra av 40 procent av en ersättning för arbete som har betalats till en i förskottsuppbörsregistret införd person som avses i 25 § lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) och som bedriver skattepliktig verksamhet. *Den skattskyldige får därutöver även dra av 40 procent av en ersättning för normalt hushållsarbe-*

te, omsorgsarbete och vårdarbete som har betalats till ett allmännyttigt samfund som avses i inkomstskattelagen (1535/1992).

6—9 §

(Som i RP)

10 §

Beviljande av hushållsavdrag

Hushållsavdrag beviljas i samband med att beskattningen verkställs. *Avdraget beaktas som nedsättning av förskottsinnehållningen och vid förskottsbetalningen, om den skattskyldiges till hushållsavdrag berättigande kostnader uppgår till minst 2 000 mark.*

11 och 12 §

(Som i RP)

Helsingfors den 13 juni 1997

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Mauri Pekkarinen /cent, vice ordföranden Kari Rajamäki /sd, medlemmarna Olavi AlaNissilä /cent, Pirjo-Riitta Antvuori /saml, Asko Apukka /vänst, Timo Ihämäki /saml, Bjarne Kallis /fkf, Timo Laaksonen /vänst, Reijo Laitinen /sd, Markku Lehtosaari /cent, Håkan Malm /sv,

Virpa Puisto /sd, Maija Rask /sd, Jukka Roos /sd, Kimmo Sasi /saml, Oiva Savela /saml och Marja-Liisa Tykkyläinen /sd samt suppleanterna Ilkka Joenpalo /sd (delvis), Hannu Kemppainen /cent, Matti Saarinen /sd och Kari Uotila /vänst (delvis).

Avvikande åsikt

Allt som går att få loss ur skattepolitiken bör tas i bruk för att få bukt med arbetslösheten och sporra till sysselsättande insatser. Ett av de effektivaste sätten är att lindra hushållens kostnadsbörda för arbete de låter utföra. Tyvärr utnyttjas detta instrument inte fullt ut ens i det korrigerade förslag som regeringspartiernas riksdagsgrupper kommit med. Skattestödet är alltför litet för att generera längre anställningsförhållanden och det temporära försöket tillför inte reformen någon

kontinuitet. Det är helt exceptionellt att invånare i olika län särbehandlas i skattehänseende, vilket innebär att kravet på jämlikhet i beskattningen inte uppfylls.

Enligt vår åsikt bör kostnaderna för dem som ger arbete fås ned, vilket lämpligen kunde ske genom att rätten till skatteavdrag för kostnader för arbete i hushåll utsträcks till hela landet och att maximibeloppet för skatteavdraget höjs till 25 000 mark om året. Skatteavdraget, som utgör

30 procent av kostnaderna för det arbete hushållen låtit utföra, görs i första hand i statsbeskattningen och i andra hand i kommunalbeskattningen. Skatteinkomstbortfallet för kommunerna bör beaktas i kostnadsfördelningen mellan stat och kommuner.

Greppen skall vara tillräckligt radikala för att förbättra sysselsättningen. För att en verklig förändring skall komma till stånd bör kostnadseffekterna vara ordentliga. Expertkalkyler gör gällande att vår modell för främjande av hushållsarbete kan generera 20 000—30 000 arbetstillfällen på ett sätt som är kostnadsneutralt med tanke på statsfinanserna. Modellen för med sig nya arbetstillfällen, minskar det arbete som utförs inom den ekonomiska gråzonen och medför en viss lättnad för många familj i vardagens stress.

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att följande ändringar görs i lagförslagen:

2 §

(Utesl.) Tillämpning av lagen

Denna lag tillämpas på en skattskyldig vars i 5 § lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) avsedda hemkommun finns i Finland.

(2 mom. *utesl.*)

3 §

Var avdragsberättigande arbete skall utföras

Arbete som berättigar till hushållsavdrag skall utföras i den skattskyldiges bostad eller i Finland belägna fritidsbostad eller på tomten i anknypning till dem.

5 §

Kostnader på vilka avdraget baseras

(1 mom. som i utlåtandet)

Den skattskyldige får från inkomstskatten till staten dra av 30 procent av de till arbetet relaterade kostnader som den skattskyldige åsamkats för omsorgsarbete samt hushålls- och reparationsarbeten som denne låtit utföra i sitt hushåll. Den del av hushållsavdraget som inte dragits av från inkomstskatten till staten dras av från den skattskyldiges kommunalskatt.

6 §

Hushållsavdragets minimi- och maximibelopp och hur avdraget görs

Hushållsavdraget utgör minst 500 och högst 25 000 mark per hushåll om året. Avdraget görs sedan övriga avdrag från inkomstskatten till staten har gjorts.

7 §

Hushållsavdrag för makar

I fråga om makar beviljas hushållsavdraget den make vars inkomstskatt till staten efter avdragen från skatten är störst, om makarna inte har yrkat på annat. Till den del makens inkomstskatt eller kommunalskatt inte räcker till för avdraget, kan avdraget göras från den andra makens inkomstskatt eller kommunalskatt.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1997. (*Utesl.*)

(2 mom. som i utlåtandet)

Hushållsavdragets maximibelopp är 6 250 mark vid beskattningen för 1997.

Helsingfors den 13 juni 1997

Olavi Ala-Nissilä /cent
Markku Lehtosaari /cent
Hannu Kemppainen /cent

Mauri Pekkarinen /cent
Bjarne Kallis /fkf

